

7. *Ako by mal fakt, že Boh aj jeho Pomazaný sú Kráľom, ovplyvniť náš pohľad na náš vzťah s Bohom a jeho Synom?*

8. *Stráňte chvíľu v modlitbe. Modlite sa, aby vám Boh pomohol ochotne sa podriaďiť jeho vláde ako Kráľovi stvorenstva. Modlite sa, aby bola nad svetom nastolená Božia vláda a aby tento vzdorovitý svet uvidel Ježiša ako svojho skutočného Kráľa.*

Pozrite si video k tejto kapitole na multiplymovement.com.

Časť štvrtá: Chápanie Starej zmluvy

9. Exil a zaslúbenie návratu a obnovy

Božia vernosť a neposlušnosť Izraela

Boh znova a znova verne dodržiaval sľuby, ktoré dal svojmu ľudu. Zmnohonásobil počet Abrahámových potomkov a urobil z nich veľký národ; Izraelitom dal krajinu Kanaán; ustanovil kráľovský rod Dávida. Ale Božie sľuby hovoria aj o tom, že ak Izraeliti nebudú verní Bohu, porazí ich cudzí národ, vyženie ich z vlasti a odvedie ich do exilu. Boh zaslúbil tento trest v prípade, že ho Izraeliti nebudú poslúchať; niekoľko generácií trpezlivo čakal, aby jeho ľud učinil pokánie, až napokon aj toto svoje zaslúbenie verne dodržal.

Nie je ľahké čítať Starú zmluvu bez toho, aby nás nešokovala konštantná neposlušnosť Izraela. Keď Mojžiš viedol Izraelitov cez púšť, neustále sa sťažovali. Kým vystúpil na vrch Sinaj, aby od Boha prijal Zákon, vytvorili si zlatú modlu a uctievali ju. Keď ich Boh voviedol do Kanaánu, stále sa od neho odvracali, aby uctievali modly. Aj keď občas prišli obdobia nápravy, Izrael mal stále sklony odmietať Boha. K jeho modlárstvu Boh pristupoval trpezlivo, ale jeho spravodlivosť nemohla zostať navždy zadržovaná.

Kliatba za neposlušnosť

Keď Boh uzavrel svoju zmluvu s Mojžišom a Izraelom, dal im Zákon, aby im presne ukázal, čo od nich ako od svojho ľudu očakáva. Sľúbil im, že ak Zákon poslúchnu, budú požehnaní a budú žiť v zaslúbenej zemi v pokoji a bezpečí. Ale ak ho neposlúchnu, Boh im sľúbil, že miesto požehnaní zažijú jeho súd. Okrem iného to znamenalo, že mali byť odvedení do zajatia.

1. *Prečítajte si 5. Mojžišovu 28. Na základe toho, čo ste študovali v predchádzajúcich kapitolách, skúste vysvetliť, ako sa požehnania ponúknuté vo veršoch 1-14 splnili v živote Izraela.*
2. *Zhrňte, aké kliatby mali prísť podľa Boha na Izrael za ich neposlušnosť podľa veršov 15-68.*

Zaslúbenie vyhnanstva

Každá jedna z kliatob uvedených v 5. Mojžišovej 28 je hrozná. Izrael bol Izraelom vďaka svojmu jedinečnému vzťahu s Bohom. Bol známy tým, že sa tešil zvláštnej Božej priazni, a preto bola čo i len potenciálna možnosť zakúšania Božích trestov namiesto jeho požehnaní strašná. Už aj samotné predpovede ohľadom agrárnych rán a vojenských porážok boli dosť zlé, no hrozba vyhnanstvom sa týkala ešte hlbšej roviny trestu. Hrozilo, že Izrael zažije opustenie zo strany Boha, porážku zo strany neznámych nepriateľov a stratu zaslúbenej zeme. Bez Božej prítomnosti a bez zeme, ktorú mu Boh dal, by totiž Izrael úplne prišiel o svoju identitu.

Predstave si hrôzu, s akou Izraeliti počúvali tieto Božie slová:

„Hospodin odvedie teba i tvojho kráľa, ktorého si ustanoviš nad sebou, k národu, ktorý si nepoznal ani ty, ani tvoji otcovia, a tam budeš slúžiť iným bohom, drevu a kameňu. Pretože si neslúžil Hospodinovi, svojmu Bohu, radostne a s vďačným srdcom, keď si mal hojnosť všetkého, budeš slúžiť svojmu nepriateľovi o hlade a smäde, v nahote a vo všetkom nedostatku, ktorý pošle na teba Hospodin. On ti bude klásť železné jarmo na šiju, kým ťa nezahubí.“ (5. Mojžišova 36, 47-48)

Ak Izrael nebude slúžiť svojmu Bohu, skončí v službách svojich nepriateľov. Uctieval by tam tesané modly a volal by k sochám z dreva a kameňa, aby ho zachránili. Všimnite si, že keď Boh vyslovil tieto slová, bolo to jednoducho varovanie: v tomto bode Izrael ešte ani nevstúpil do zaslúbenej zeme. No neposlušnosť Izraela bola neodvratná a snád jediným prekvapením bolo len to, ako dlho Boh čakal, kým k tomuto trestu skutočne došlo.

Rozdelené a porazené kráľovstvo

V predchádzajúcej kapitole sme spomenuli, že Jozue opisuje, ako Izrael obsadil Kanaán, a Kniha sudcov zaznamenáva chaos, duchovnú ľahostajnosť a modlárstvo, ktoré charakterizovali Izrael po tom, čo sa usadil v zaslúbenej zemi. Taktiež sme hovorili o tom, že kráľom Izraela sa stal Dávid, ktorému Boh sľúbil, že ustanoví jeho kráľovský rod. No sotva generáciu po Dávidovi boli už Izraeliti takí spurní a hladní po moci, že sa rozdelili na dva tábory: na severné kráľovstvo (Izrael) a na južné kráľovstvo (Júda).

Izraelitom sa nikdy nepodarilo spamätať sa z tohto rozdelenia. Severné kráľovstvo (Izrael) bolo takmer kompletne bezbožné – ľud nasledoval svojich bezbožných kráľov do všetkých možných druhov hriechov. Južné kráľovstvo (Júda) malo aj pár dobrých kráľov a zažilo niekoľko dobrých rokov, ale celkovo nasledovali ten istý vzorec bezbožnosti a modlárstva. V r. 722 p. n. l. Asýria dobyla severné kráľovstvo a odviedla Izraelitov do zajatia. Južné kráľovstvo Júdy malo ešte možnosť poučiť sa z chýb Izraela – Boh Júde umožnil udržať sa ešte vyše sto rokov, ale napokon aj ju postihol rovnaký osud. V r. 597 p. n. l. ju porazil Babylon a jej obyvateľov odvliekol do zajatia.

3. *Prečítajte 2. kráľov 17, 1-23. Táto pasáž opisuje odvlčenie Izraela do zajatia. Nie je to len jednoduchý opis tejto udalosti – autor pridal aj teologické vysvetlenie toho, čo sa stalo. Prečo bol podľa tejto pasáže Izrael odvlčovaný do exilu?*

Boží trest nad Izraelom bol absolútne primeraný tomu, čo Izrael robil, je však dôležité, aby sme chápali, že táto situácia nikdy nebola Božím zámerom. Inými slovami: Boh *nechcel* poslať svoj ľud do vyhnanstva. Počúvajte, s akou úzkosťou a žiaľom Boh narieka nad stratou svojho ľudu:

„Ako by som ťa mohol vydať, Efrajim,
teba sa vzdať, Izrael?
Ako by som ťa mohol vydať ako Admu
a naložiť s tebou ako s Cebojímom?
Srdce sa obracia vo mne,
a všetky moje pocity ľútosti sa rozpaľujú.“
(Ozeáš 11, 8)

Boh nenávidel vyhnanstvo a dejiny Izraela dosvedčujú, že k nemu pristúpil pomaly a s ľútosťou. Neustále posielal prorokov, ktorí varovali jeho ľud, ale ten odmietol počúvať. Napokon si Izrael svojimi rozhodnutiami zvolil vyhnanstvo sám a Boh zostal verný svojmu sľubu, že Izrael za jeho vzburu potrestá.

4. *Napriek neustálej vzbure a hriechu Izraela bolo Bohu aj tak ľúto poslať svoj ľud do vyhnanstva. Prečo?*

Izrael v exile

Vzhľadom na exil sa budúcnosť Izraela zdala nejasná. Boh však neprestal konať. Naďalej komunikoval s exulantmi cez prorokov. Aj po ich zavlčení do zajatia ich stále volal k pokániu a sľuboval im lepšiu budúcnosť.

Ako mohol Boh ešte aj v tomto bode stále milovať a starať sa o svoj ľud? Oni ho nemilovali, čo dokazovali svojím neustálym rebelantstvom voči Bohu. Už dávno sa od neho odvrátili a verili len v seba. Nasledovali cudzích kráľov a uctievali falošných bohov. Hnev a súd, ktorý na nich Boh zoslal, si zaslúžili. Ale ešte stále neboli úplne zničení. Prečo? Stará zmluva je predsa plná príbehov o tom, ako Boh vyhladil celé národy pre ich bezbožnosť. Prečo teda Boh neurobil to isté s Izraelom?

Na to, aby Boh zničil Izrael, bolo priveľa v stávke. Jeho vykupiteľské zámery totiž priamo súviseli s týmto národom. Bol to jeho ľud – on ho stvoril, hlásil sa k nemu a pracoval na svojom pláne obnoviť celý svet prostredníctvom tejto jedinečnej skupiny ľudí. Izrael bol známy ako Boží ľud. Keď bol porazený a odvedený do zajatia, ostatné národy predpokladali, že sa tak stalo kvôli tomu, že jeho Boh nebol dostatočne silný, aby mu zabezpečil vojenské víťazstvo. Počúvajte, ako Boh vysvetľoval túto situáciu:

„Rozptýlil som ich medzi národy a boli roztrúsení po krajinách; súdil som ich podľa ich spôsobu života a skutkov. Ale kamkoľvek prišli k národom, znesvätili moje sväté meno, keď sa o nich hovorilo: Títo sú Hospodinovým ľuďom a vyšli z jeho krajiny. Vtedy ma pojal súcit s nimi pre moje sväté meno, ktoré dom Izraela znesvätil medzi národmi, ku ktorým prišli.“
(Ezechiel 36, 19-21)

V tejto pasáži Boh jasne hovorí, že Izrael si zaslúžil jeho trest. Ale zároveň dáva konečnú odpoveď na to, prečo to s ním nevzdáva: kvôli svojmu menu. Boh sa rozhodol zachovať ho z obavy o svoje sväté meno.

5. *Prečítajte si Ezechiela 36, 16-38. Prečo Boh sľúbil, že obnoví Izrael? Prečo je to také významné?*

6. *Dobre si všimnite verše 25-27: Boh sľúbil, že svoj ľud očistí, dá im nové srdce a tiež moc prostredníctvom Ducha Svätého. V čom sú tieto zaslúbenia význačné?*

Nová zmluva

Kým bol Izrael vo vyhnanstve, Boh mu dal ďalšie zaslúbenia zaznamenané v Ezechielovi 38 a iných pasážach. Zaručil sa, že ich navráti do zaslúbenej zeme. Opäť bude ich Bohom a oni budú jeho ľuďom. Mnohými spôsobmi potvrdil zmluvy, ktoré uzavrel s Abrahámom, Mojžišom a Dávidom. Bolo nesporné, že vyhnanstvo Izraela nebude trvať naveky. Knihy Ezdráša a Nehemiáša dokonca zaznamenávajú úžasnú Božiu starostlivosť počas toho, ako ich navrátil do Jeruzalema, aby znova vybudov-

vali zničené hradby a chrám. No napriek tomu stále niečo chýbalo. Do Jeruzalema sa vrátil len relatívne malý počet Izraelitov; znovupostavený chrám sa ani zďaleka nevyrovnal veľkoleposti chrámu, ktorý kedysi postavil Šalamún; Božia sláva sa nevrátila do chrámu; Božie kráľovstvo nebolo obnovené v Izraeli. Boží ľud vedel, že musí byť aj niečo viac. A aj bolo.

Boh dal Izraelu neuveriteľné zaslúbenia v Ezechielovi 36, 25-27 a v zúfalom národe obnovil nádej. Izrael sa kvôli svojej modloslužbe znesvätil, ale Boh sľúbil, že ho očistí. Izrael mal srdce z kameňa, ktoré nebolo schopné milovať Boha, alebo Boh sľúbil, že toto kamenné srdce odstráni a dá mu živé srdce z mäsa. Izraeliti dokázali, že nie sú schopní poslúchať Božie prikázania, ale Boh sľúbil, že do nich vloží Ducha Svätého a umožní im nasledovať jeho prikázania. Tieto zaslúbenia ukazujú, že Boží plán pre jeho ľud zahŕňa oveľa viac než len to, že ich privedie späť z vyhnanstva. Boh sa chystal *pretvoriť* svoj ľud. Mali byť zmenení skrz naskrz.

V predchádzajúcich kapitolách sme hovorili o tom, ako dal Boh Dávidovi sľub, že jeho kráľovský rod bude pokračovať. Aj keď králi, ktorí prišli po Dávidovi, nedokázali byť dobrými správcami božej kráľovskej authority, proroci verili a učili, že príde kráľ, ktorý nastolí dokonalú Božiu vládu nad svojim ľudom. Tento kráľ mal byť jedným z Dávidových potomkov a niekedy ho jednoducho nazývali menom Dávid. Krátko po tom, čo Boh sľúbil obnoviť a pretvoriť svoj ľud, Ezechielovi povedal, že tento prichádzajúci kráľ ustanoví novú, večnú zmluvu s jeho ľudom:

„Môj služobník Dávid bude kráľom nad nimi a jediným pastierom pre všetkých. Budú chodiť podľa mojich nariadení, zachovávať moje ustanovenia a plniť ich. Budú bývať v krajine, ktorú som dal svojmu služobníkovi Jákobovi a v ktorej bývali vaši otcovia; naveky budú bývať na nej oni a ich synovia i synovia ich

synov. Môj služobník Dávid bude naveky ich kniežatím. Uzavriem s nimi zmluvu o pokoji, bude to pre nich večná zmluva. Usadím ich a rozmnožím a naveky dám svoju svätýňu do ich stredu. Môj príbytok bude u nich, ja budem ich Bohom a oni budú mojím ľudom. Potom národy spoznajú, že ja som Hospodin, ktorý posväcuje Izrael; moja svätýňa bude uprostred nich naveky.“ (Ezechiel 37, 24-28)

Toto zaslúbenie o novej zmluve vyvoláva samozrejmu otázku. Čo bolo zlé so starou zmluvou? Odpoveď je jednoduchá: hriech. Keďže mali hriešne srdce, Izraeliti konštantne porušovali zmluvu, ktorú s nimi Boh uzavrel. Počas väčšiny svojej histórie vládlo v Izraeli modlárstvo a nemoralnosť. Smutnou realitou bolo, že ľudia jednoducho neboli schopní robiť veci inak. Napriek stovkám príležitostí, keď ich Boží proroci volali k pokániu, oni pokračovali vo svojej vzbure. To všetko sa však malo zmeniť.

Počúvajte, ako Jeremiáš opisuje túto novú zmluvu:

„Hľa, blíži sa čas – znie výrok Hospodina –, keď uzavriem novú zmluvu s domom Izraela a s domom Júdu. Nie takú zmluvu, akú som uzavrel s vašimi otcami, keď som ich chopil za ruku, aby som ich vyviedol z Egypta. Oni totiž moju zmluvu porušili, hoci som bol ich Pánom – znie výrok Hospodina. Toto však bude zmluva, ktorú uzavriem s domom Izraela po týchto dňoch – znie výrok Hospodina. Svoj zákon vložím do ich vnútra a vpišem ho do ich srdca. Budem im Bohom a oni budú mojím ľudom. Už sa nebudú navzájom poučovať a brat bratovi nebude hovoriť: *Poznajte Hospodina!*, lebo všetci ma budú poznať, od najmenšieho až po najväčšieho – znie

výrok Hospodina –, pretože im odpustím viny a na ich hriech nebudem viac spomínať.“ (Jeremiáš 31, 31-34)

Nová zmluva bola v mnohom výrazne iná. Za starej zmluvy bol Zákon vtesaný do kameňa. Za novej zmluvy mal byť vpísaný do ľudských srdc. Boží ľud sa už nemal venovať externému náboženstvu; mal prežívať duchovnú zmenu – Boh ho mal duchovne oživiť. Poslušnosť nemala byť podmienkou pre vstup do zmluvy; Boh sľúbil, že Boží ľud poslušnosť zakúsi vďaka novej zmluve.

Pod starou zmluvou Boží ľud prichádzal do kontaktu s Bohom sprostredkovane cez hriešnych ľudí (kňazov). Títo hriešni ľudia neustále prinášali obete a Boh trpezlivo pokrýval ich hriechy. Ale pod novou zmluvou mal Boží ľud zažiť Boha priamo, pričom sprostredkovateľ bol bezhriešny človek – Ježiš Kristus. A tento bezhriešny človek ponúkol ako obeť seba samého – raz a navždy. Ježišova obeť hriechy nielen prekryla; ona za hriechy zaplatila a navždy ich odstránila.

7. *Zamyslite sa nad Ezechielom 36, 25-27 a Jeremiášom 31, 31-34. Čo robí túto novú zmluvu takou jedinečnou a dôležitou?*

Je jednoduché čítať Starú zmluvu a mať plné zuby Izraela. Sme znechutení ich rebelantstvom a chce sa nám kričať: „Prečo vám to ešte stále nedošlo? Prestaňte uctievať modly! Obráťte sa k Bohu!“ Do určitej miery platí, že Stará zmluva nám mala ukázať, aký nerozumný a zničujúci môže byť náš hriech. Ale musíme dbať na to, aby sme neboli voči Izraelu príliš tvrdí. V skutočnosti je totiž ich problém aj našim problémom. Musíme byť opatrní v tom, aby sme sa nesústredovali na ich tvrdohlavú rebéliu natoľko, až budeme prehliadať našu vlastnú. Jeremiáš dokonca opisoval hriešnosť Izraela univerzálnym spôsobom:

„Nadovšetko klamlivé je srdce,
je nenapraviteľné, kto sa v ňom vyzná?“ (17, 9)

Všetci čelíme tomu istému problému. Hriech nie je akýsi vonkajší faktor, na ktorý z času na čas narážame. Preniká každým ľudským srdcom. Hriech Izraela je našim hriechom – všetci sme zo svojej podstaty narušiteľmi zmluvy a nie sme schopní poslúchať. A keďže sme čelili tomu istému problému ako Izrael, nová zmluva je dobrou správou aj pre nás. Môžeme sa teraz tešiť prínosom toho, že sme pretvorení Bohom – zmenení v našom najhlbšom vnútri.

Táto nová zmluva mala zahŕňať kľúčové prvky starších zmlúv, ktoré Boh uzavrel s Abrahámom, Mojžišom a Dávidom. Jej ústredným prvkom bol naďalej Boh a jeho ľud (všimnite si dôležitý výraz: „Budem im Bohom a oni budú mojím ľudom“) a stále zaslúbovala obnovu pre Izrael, ale nová zmluva zahŕňala aj nádej a uzdravenie pre všetky národy zeme (Izaiáš 42, 6; 49, 6; 55, 3-5; 56, 4-8; 66, 18-24). Boží vykupiteľský plán bol vždy o vykúpení celého Božieho stvorenia, ale Izrael akosi stratil z dohľadu toto povolanie. Nová zmluva mala spojiť Židov aj pohanov dokopy. Keď sa Adam a Eva vzbúрили proti Bohu, celý svet upadol do deštruktívnej moci hriechu. Ale teraz, s novou zmluvou, malo celé stvorenstvo zažiť Božiu vykupiteľskú a obnovujúcu moc.

Nová zmluva v Ježišovej krvi

Ako prichádzame na koniec Starej zmluvy, vidíme, že budúcnosť Izraela bola stále neistá. Zanecháva nás však s dvomi veľmi dôležitými zaslúbeniami: (1) Boh pošle svojho Mesiáša, Kráľa z Dávidovho rodu, a (2) Boh uzavrie so svojím ľudom novú zmluvu, ktorá ho premení a umožní mu podradiť sa Božej vláde.

Už od svojho narodenia Ježiš javil známky toho, že bol Božím Mesiášom. Jeho služba dokazovala, že bol pravým Kráľom Izraela. A predtým, než bol Ježiš ukrižovaný, zhromaždil svojich učeníkov, aby spolu oslávili Paschu. Pamätajte na to, že Pascha bola pripomienkou Božieho vykúpenia Izraela z otroctva a že hneď po tomto exode Boh uzavrel zmluvu s Mojžišom a Izraelom. Keď Ježiš oslavoval Paschu so svojimi učeníkmi, lámal chlieb a dal kolovať víno so slovami, že reprezentujú jeho ukrižované telo a vyliatu krv. Je veľmi významné, čo povedal Ježiš, keď vzal do ruky víno: „Tento kalich je nová zmluva v mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás“ (Lukáš 22, 20). S Ježišom prichádza nová zmluva. A o jej kráse si povieme viac počas nášho štúdia Novej zmluvy.

8. *Ako prichádzame na koniec Starej zmluvy, Boh nás zanecháva so zaslúbením, že pošle Kráľa z dávidovskej línie a že uzavrie novú zmluvu so svojím ľudom. Ako by mali tieto zaslúbenia ovplyvniť náš život dnes?*

9. *Strávte chvíľu v modlitbe. Proste Boha, aby kvám hovoril o hriechu vo vašom srdci a aby vám dal srdce, ktoré ho miluje a podriaďuje sa jeho vláde. Ďakujte mu za jeho zaslúbenia o vykúpení a za úžasnú realitu novej zmluvy, ustanovenej krvou Ježiša.*

Pozrite si video k tejto kapitole na multiplymovement.com.